

“STK-BELEDİYE-YÖNETİŞİM EKSENİNDE” BİRBİRLERİNİN GÖZÜNDEN AKTÖRLER: BURDUR İLİ ÖRNEĞİ¹

Canan Gönüllü²

¹ORCID ID: orcid.org/0000-0002-7387-1718

Öz

Değişen yönetim anlayışı, kamu faydasına gerçekleştirilecek faaliyetlerin sadece devlet eliyle gerçekleştirilmesi anlayışını değiştirmiştir. Toplumda yapılacak hizmetlerde devlet kurumları ve organlarının yanında sivil toplum kuruluşları da çaba harcamaya başlamış ve bu çabalar giderek çeşitlenmeye ve artmaya başlamıştır. Devlet organlarının zaman zaman tek başına yürüttüğü faaliyetler, bazı zamanlarda sivil toplum kuruluşları gibi gönüllü kuruluşların ortaklıkları ile de gerçekleştirilebilmektedir. Bu çalışmada yönetim anlayışı çerçevesinde Burdur ilinde faaliyet göstermekte olan sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler incelenmiştir. Burdur’da hizmet vermekte olan hak temelli, dayanışma temelli vb. dernek, vakıf ve sendikaların yerel yönetimlerle ve Sivil Toplum Kuruluşlarının birbirleriyle işbirliği yapma kapasiteleri ile bu işbirliklerinin kurulabilmesi için ortaya çıkan engeller ya da fırsatların hem yerel yönetimler hem de Sivil Toplum Kuruluşları açısından nasıl değerlendirildiği ve yorumlandığı araştırılmıştır. Çalışma, nitel bir çalışma olup verilerin toplanması için hem yerel yönetim hem de sivil toplum kuruluşu temsilcileriyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenebilmesi için içerik analizinden faydalanılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetim temsilcilerinin yetkilerini paylaşma konusunda istekli olmadığı ve yerel yönetim temsilcilerinin de sivil toplum kuruluşlarının kuruluş amaçlarının dışına çıktığıyla ilgili endişeleri çalışmanın dikkate değer bulgularındandır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Yönetişim.

Atıf için:

Gönüllü, C. (2020). “STK-Belediye-yönetişim ekseninde” birbirlerinin gözünden aktörler: Burdur ili örneği. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 9(23), 51-69.

¹ Bu çalışma MoDeL: Daha Demokratik Bir Yerel Yönetişim İçin Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi kapsamında elde edilen veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Burdur, Türkiye
E-posta: cgonullu@mehmetakif.edu.tr

“IN AXIS OF NGOs-MUNICIPALITY-GOVERNANCE” ACTORS THROUGH THE EYES OF EACH OTHER: EXAMPLE OF BURDUR PROVINCE

ABSTRACT

The changing management approach has modified the understanding that the activities to be carried out in the public interest will only be carried out by the state. In addition to state institutions and bodies, non-governmental organizations have started to make efforts in the services to be made to the society and these efforts have started to diversify and increase gradually. Sometimes the activities carried out by the state bodies alone can be carried out some times with the partnerships of voluntary organizations such as non-governmental organizations. In this study, non-governmental organizations and local administrations operating in Burdur Province were examined within the framework of governance understanding. The right-based, solidarity-based and similar associations, foundations and unions serving in Burdur have been analyzed. At the same time, the capacities of Civil Society Organizations to cooperate with each other were also examined. The barriers or opportunities that emerged to establish these collaborations have been identified. It has been researched how both local governments and non-governmental organizations evaluate and interpret the process. The study is a qualitative study. In-depth interviews were conducted with representatives of both the local government and non-governmental organizations to collect the data. Content analysis was used to analyze the data. Non-governmental organizations are not willing to share the powers of local government representatives and concerns of local government representatives that non-governmental organizations are out of their founding goals is one of the remarkable findings of the study.

Keywords: Local Governments, Civil Society Organizations, Governance.

GİRİŞ

Bir ülkenin kalkınmasının, refahının, gelişmesinin ve daha pek çok ilerleme unsurlarının sağlanabilmesi için devletin çok farklı kademelerinde çok farklı hizmetler sunan birimleri söz konusudur. Bu birimlerin hemen hepsinin ortak amacı, ülkenin gelişimine katkı sağlayabilmektir. Gelişim tek yönlü olmayacağı gibi, sadece devlet destek ve imkânlarıyla da gerçekleştirilmemelidir. Halkın refahına katkı sağlayacak devlet organları olduğu gibi aynı zamanda sivil toplumun kendi imkânlarıyla yaptığı katkılardan da bahsedebilmek mümkündür. Hem devlet organları hem de sivil toplum örgütleri, toplumda yer alan, muhtaç hale gelen bireylere veyahut gruplara, insanlığın onuruna yaraşır şekilde idame ettirebilecekleri, asgari yaşam düzeyi ve çevreye uyumlarını sağlayabilmek için gerekli olan sosyal hizmet ve yardımı sunmaktadır. Sosyal hizmet ve sosyal yardım anlayışının çıkış noktasında, “sosyal devlet” ve “sosyal politika” kavramları bulunmaktadır (Negiz, 2011, s.324).

Yerel yönetimlerin, yerel halkın kalkınmasının en temel araçları olmasının yanında sivil toplumla oluşturulacak işbirliği ile hem yönetimin paylaşılması hem de faaliyetlerin etki alanlarının genişletilmesi durumu söz konusu olabilmektedir. Bu noktada birtakım avantajlardan ve dezavantajlardan bahsedebilmek mümkündür. Yerel yönetimlerin, siyasal bir düşüncenin temsilcisi olduğu durumlarda kurulan ve işbirliği planlanan STK'larla işbirlikleri konusunda birtakım sıkıntılar yaşanabilmekte ya da tam tersi aktörlerden birinin yetersiz kalması durumunda birbirlerine maddi ve manevi destek olma durumları da gündeme gelebilmektedir.

Yönetişimin hangi alanlarda ve durumlarda gerçekleşebildiği ya da gerçekleşemediği ve hatta gerçekleştiği ya da gerçekleşmediği durumlarda bunun nedenlerinin belirlenmesi önemli bir husustur. Bu hususların belirlenmesi ve birliktelikler güçlendirilirken birlikteliklerin önündeki engellerin kaldırılması kuşkusuz ilerlemeye katkı sağlayacak durumlardan biridir.

Çalışma kapsamında belirlenen aktörler olan belediyeler ve yerel yönetimlerin sınırlılıkları önemli bir konudur. Yönetişimin ve özellikle iyi yönetişimin nasıl olması gerektiği konusu da incelenmesi gereken bir başka alandır.

YEREL YÖNETİM TEMSİLİ OLARAK BELEDİYELER

Belediye kavramının kullanılmaya başlaması, Tanzimat Dönemiyle birlikte görülmüştür. Belediye tanımlaması, “bir şehrin umumi işleri ve sair ihtiyaçlarına bakan idare” (Sami, 1317, s.301) olarak yapılabildiği gibi; “ortak menfaatler ve karşılıklı ihtiyaçların zorlaması ile bir beldede oturan halkın, beldelelerine ve dolayısıyla kendilerine ait meseleleri, hükümetin kanunla belirttiği sınır ve sorumluluk dairesinde seçmiş oldukları vekilleri vasıtası ile hal-

letmeleri”(Ergin, 1922, s.1) olarak da yapılmaktadır. Belediyelerin yerel yönetimler ve birimleri söz konusu olduğunda kilit taşı niteliğinde bir yer teşkil ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır (Nadaroğlu, 2001, s.263).

Yerel yönetimlere verilen önem her geçen gün artmaktadır. Yerel yönetimler hale hazırda sürdürmekte oldukları mevcut hizmetlerinin devamlılığını daha etkin ve yaygın bir şekilde sağlamaya çalışırken aynı zamanda yeni kamusal hizmet sunma konusunda yeni adımlar atmak durumunda da kalmaktadır. Yerel yönetimler artık sadece yerel hizmetler içinde vatandaşlara hizmet vermemekte, bu hizmetler konusunda seçenekleri arttırmakta ve aynı zamanda da katılımcılığı özendirmek konusunda da giderek artan bir yükümlülüğü de yerine getirmektedir. Kamusal hizmet talebi böylece artmakta ve çeşitlenmektedir ancak kaynaklar da aynı oranda azalmaktadır. O halde, yerel yönetimlerin, giderek artan ve çeşitlenen talepleri giderek azalan ve kısıtlanan kaynaklarla karşılamaya çalıştığını söylemek yanlış olmayacaktır (Ökmen, 2009, s.26).

Yerel yönetimler, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak bilinmektedir. Durum böyle olsa da yerel yönetimlerin neredeyse tamamı kaynak konusunda sıkıntı çekmektedir. Bu kamu tüzel kişilerin arasında halkla doğrudan teması en fazla olan, görev-hizmet alanı en geniş ve en aktif birimler belediyelerdir ancak belediyelerde de kaynak sıkıntısının etkisinin çok fazla görüldüğü bilinmektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu toplumsal hareketlilik; sosyal, kültürel ve sportif faaliyet alanlarının ortaya çıkışı; kentsel nüfus artışı, sosyo-ekonomik alanlarda iş bölümü, uzmanlaşma ve katmanlaşmanın artması gibi durumlar son yıllarda hız kazanmıştır. Bu durum beraberinde halkın ihtiyaç ve beklentilerinin çeşitlenmesine sebep olmuştur. Dolayısıyla belediyelerin görev ve hizmet alanlarının genişlemesi bir zaruret halini almıştır (Bozlağan ve Yaş, 2007, s.123).

Yerel yönetimlerin de kıt kamu kaynaklarını kullandığına daha önce de değinilmiştir. Bu kaynakların olabildiğince verimli kullanılmasının başlangıcında ise ihtiyaçların tespit edilip bu ihtiyaçlara göre üretimin gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi bulunmaktadır (Ardıç vd., 2004, s.63). Vatandaşların yerel yönetim hizmetlerinden memnun olmaları belediyeçilik söz konusu olduğunda da önemlidir. Verim kayıpları, vatandaşların tercih ettiği durumların kamu politikası haline getirilmemesi, yerel yönetimlerin üçüncü kişilerle çıkar ve menfaat ilişkileri içine girmesi gibi durumlarda halkın memnuniyetsizlikleri gün yüzüne çıkabilmektedir. Ayrıca kamu hizmeti sunulurken eşitlik ilkesi göz ardı edildiğinde vatandaşların memnuniyetsizlikleri görülmektedir. Bu sorun en çok sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde yaşanmaktadır (Adaman ve Çarkoğlu, 2000, s.20-21).

Belediyeler, seçimle hizmete başladığı için, belediye yönetimlerinin yeniden seçilme ve iktidarlarını sürdürmeleri, yerel halkın memnuniyeti ile doğrudan ilişkilidir. Yerel halk memnun olduğu ölçüde mevcut belediyeye oy vermekte ya da beklentilerini karşılayacağını düşündüğü adayları belediye özelinde iktidara taşıma davranışına yönelmektedir. Demokratik rejimlerde

ancak halkı memnun eden ve edebilecek hizmetler sunabilen yönetimlerin devamlılığı söz konusu olabilmektedir (Özel vd., 2009, s.38-39).

Tüm bu gelişmelerden sonra sosyal belediyeçilik kavramı önem kazanmıştır. Sosyal belediyeçilik, belediyenin salt altyapı hizmeti sunan bir kurum olmasından ziyade, aynı zamanda yerel halkın sosyo-kültürel hayatına da katkı sağlayan, bu konularda da halkın menfaatini gözeten bir kurum olarak değerlendirilmesine aracılık etmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, sosyal belediyeçilik bu anlayışa göre sadece sosyal yardımlarla sınırlandırılacak bir yaklaşımı da benimsememektedir. Böyle bir yaklaşımla belediyelerin sadece bir hayır kurumu gibi görülmesi tehlikesi gündeme gelmektedir. Oysa sosyal belediyeçilik anlayışı ile belediyelerin bizzat sosyal yardım sağlamanın ötesinde, en geniş anlamıyla sosyal refahın gerçekleşmenin en temek altyapısını hazırlaması asıl amaçtır. Bilinen “balık tutma” örneği göz önüne alındığında; var olanı sunmak yerine nasıl yapılacağını öğretilmesi ve koşulların hazır hale getirilmesinin belediyelerin faaliyet alanlarını kapsadığı söylenebilmektedir (Sezer ve Önder, 2012, s.257).

YÖNETİM ORTAKLARI OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Daha yaygın olarak Sivil Toplum Kuruluşları şeklinde kullanımı görülse de bu kuruluşların; Sivil Toplum Örgütleri, Sivil Toplum Kurumları, Üçüncü Sektör, Gönüllü Kuruluşlar, Yönetim-Devlet-Hükümet Dışı Kuruluşlar şeklinde de anıldığına rastlanılmaktadır (Duman, 2008, s.365).

Sivil toplum kavramı, halkın politik süreçlere katkı sağlayabilmesi ile ilişkilendirilebilen bir kavramdır. Genel itibariyle kendine has özellikleri ve karakterleri olan gruplardan oluşan ağlar aracılığıyla toplumun geniş bir çoğunluğunu da etkileyebilecek şekilde toplum-siyaset ilişkilerini yürütmektedir (Hadenius ve Ugglu, 1996, s.1621).

Savunuculuk, toplumsal haklar ve insan hakları, hizmet, refah, kalkınma, çevre ve bunun gibi pek çok temanın STK'ların çalışma alanlarında olduğu gözlemlenmektedir (Taylor ve Doerfel, 2003, s.155).

STK'ların sahip olması beklenen çeşitli nitelikler ve sorumluluk anlayışından bahsedilebilmektedir. Güder (2004, s.14), bu özellikleri şöyle sıralamaktadır;

1. Toplumun yararı gözetmek. Topluma hizmeti yine toplumdan güçle gerçekleştirmek.
2. Gönüllülük esasını temel almak.
3. Varoluş nedeni ve görev tanımını net olarak yapmak.
4. Hedeflerin, oluşturulan programların, gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek etkinliklerin ve mevcut ya da potansiyel kaynakların kullanımını konularında topluma karşı şeffaf olmak.
5. Kaynakları, önceden beyan edilmiş şekilde ve belirlenen bu görev tanımına en uygun uygun ve en verimli şekilde kullanmak.

6. Gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek bütün programları ve projeleri, bahsi geçen bu görev tanımlarına uygun ve uyumlu bir şekilde tasarlamak.
7. Sivil Toplum Kuruluşları'nın gerçekleştirdiği faaliyet alanlarına ilgi duyan bireylere ve onlardan gelen isteklere açık olmak ve yanıt vermek.
8. Kâr ve çıkar amacıyla herhangi bir faaliyet gerçekleştirmemek; bununla birlikte çalışmaların daha sağlıklı yürütülebilmesi amacıyla birtakım kazançlar sağlanabilse de elde edilen kazancın yine kuruluşların var oluş amaçları doğrultusunda kullanılması gerekmektedir.
9. Devletten bağımsız olmak.

Bir ulusun inşasında Sivil Toplum Kuruluşları ve bu kuruluşların sahip oldukları ağlar, önemli bir yere sahiptir (Drabek, 1987, s.1). Bahsi geçen bu ağlar, toplumun faydasını sağlamak üzere gerçek bilgiye ulaşma, toplumun sesini duyurma ve bir aktör olarak toplumun tartışabileceği bir platform yaratma özelliklerini de taşımaktadır (Taylor ve Doerfel, 2003, s.154).

Sivil Toplum Kuruluşlarının demokratik yönetimlerde aktif olarak yer almak gibi ortak bir amaçları olsa da STK'lar bazı zamanlarda bu amacı görmezden gelerek kendi amaçları doğrultusunda davranarak işbirliğine sıcak bakmayabilmektedir (Taylor ve Doerfel, 2003, s.155).

Türkiye'deki durum incelendiğinde özellikle STK-siyaset ilişkisini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Türkiye'de STK'lar genel olarak siyasi argümanların dışında tutulmaya çalışılmaktadır. Buna rağmen, yapılan bir çalışmada siyasi iradenin baskın şekilde halkın sivil faaliyetlerinin de içinde var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de 10 farklı ilde 78 STK yöneticisiyle yapılan görüşme sonrasında, özellikle sivil toplum kuruluşlarının yönetim kademesinde bulunan kişilerin, kendilerini ve sivil toplumu siyasi irade biçiminde, devleti merkeze alarak tanımladıkları görülmüştür (Yıldırım, 2005, s.70).

Çalışma açısından önemli olan bir diğer nokta da STK'ların birer aktör olarak birbirleriyle işbirliğidir. STK'ların birbirleriyle olan yoğun ilişkisi; aynı zamanda sivil toplumun gelişmiş düzeyi hakkında da bilgi verebilmektedir. Yapılan bir başka araştırmaya göre, STK'ların önemli bir kısmının toplantı, bilgi-belge paylaşımı ya da işbirliği gibi gerekçelerle hiçbir kuruluşla teması olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (İçduygu vd., 2011, s.16).

DEĞİŞEN YÖNETİM OLGUSU: YÖNETİŞİM ANLAYIŞI

1980'li yıllarda devlet, sivil toplum ve özel sektör arasındaki bazı sorunları çözülmesi gerekmiş ve politika üretilmesi noktasında bu aktörlerin işbirliği

gündeme gelmiştir. Böylece Yönetişim (Governance) adı verilen kavram da gündeme gelmiştir. Yönetişim kavramı, yeni politikaların uygulamaya konulması ile birlikte özellikle kamusal alanda ortaya çıkan boşluğu eskiye nazaran daha etkin bir şekilde faaliyet gösteren yeni aktörlerle doldurmak üzere geliştirilmiş bir model olarak değerlendirilebilmektedir. Bahsi geçen yeni aktörlerin uzmanlık alanlarından kolektif sorunların çözülmesi için maksimum fayda sağlamak ve neo-liberal politikaların optimal uygunluk derecesine getirilmesine olanak sağlamak bu durumdaki ana hedeflerdir. Ulus-üstü örgütlenmeler, özellikle gelişmekte olan ülkelere neo-liberal politikaları empoze etmektedir. Ama aynı zamanda da refah devletinin boş bırakılmış olduğu alanlarda sivil toplum kuruluşlarının liderliğinde demokratikleşmenin, çoğulculuğun ve sivil katılımın desteklenmesi ve bunun sonucu olarak da sivil toplum alanı yaratılmaya çalışılması da gözlemlenmektedir. Demokratik düzeyde bir şeffaflıktan, hesap verilebilirlikten, çoğulculuktan bahsedilebilmekte ve birlikte yönlendirme ile merkezi otoritenin tekelinden çıkılarak ortak, yetkilerin paylaşıldığı bir sürece doğru yol alındığı görülmektedir (Aktel, 2003, s.161-162).

Yönetişim anlayışının sadece bir aktörle kısıtlı olmadığı bilinmektedir. Çalışma özelinde yönetim kavramı belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte gerçekleştirmekte olduğu biçimde ele alınmaktadır.

Belediyeler için, yerel halkın istek ve ihtiyaçlarına duyarlı davranmak önemli bir haldedir. Bu sebeple belediyelerin vatandaşların sürekli desteğini almak, beğenisini kazanmak ve güvenini sağlamak konusuna önem verdikleri söylenebilmektedir (Göküş ve Alptürker, 2011, s.123). Bu düşünceyle hareket edildiğinde belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerin yürütülmesi için alınan kararlar konusunda yerel halkın katılımını sağlamak mümkün hale gelebilmektedir. Belediyelerin sunulan ya da sunulacak olan hizmetler konusunda vatandaşların düşünce ve eğilimini belirleyebilmesi, özellikle de hizmetten yararlanacak yani hizmetin asıl muhatabı olan vatandaşların da yönetime demokratik bir şekilde katılımını sağlamasıyla mümkün olabilmektedir. Vatandaşlık adı verilen olgu, görünen, resmi ya da yasal statüleri ne olursa olsun her biri çeşitli haklara ve sorumluluklara sahip olan, tanınmış, siyasi bir toplumun üyelerinin durumlarıyla ilgilidir. Yani vatandaşların da aslen siyasi sistemi etkileme kapasitelerinin bulunduğu bilinmekle birlikte, vatandaşların siyasi yaşamda aktif olarak yer almalarına aracılık etmesi de vatandaşlık olgusunun içinde değerlendirilebilmektedir (Denhardt ve Denhardt, 2006, s.27). Bu yaklaşım genel olarak "yönetişim" biçimde ifade edilmektedir. Yönetişim kavramı bu şekliyle, yönetenlerle yönetilenlerin karar süreçlerinde beraber, karşılıklı, etkin ve belirleyici roller üstlenmesi olarak da tanımlanabilmektedir (Ray, 1999, s.355).

Kamu hizmetleri sunulduğunda, bu hizmetlerden faydalanan kimseler vatandaşlardır ve vatandaşların tercih ve isteklerinin dikkate alınması hem kamu kaynaklarının daha akılcı kullanılmasını sağlamakta hem de vatandaşların kamusal hizmetler konusundaki memnuniyetini artırmaktadır. Kamu

hizmetleri en temel yaklaşımla vatandaştan yaratılan kaynaklar ile vatan-
daşa sunulan hizmetler olarak değerlendirildiğinde de sunulan hizmetin va-
tandaşları memnun edip etmediği sorunu doğal olarak gündeme gelmektedir
(Bozlağan, 2004, s.123).

Yönetişimin temel karakteristik özellikleri şu şekilde özetlenebilmektedir
(Klijn, 2012, s.6):

- Politikaların üretimi ve hizmetlerin sunumu sırasında kurumların arasındaki iletişime odaklanır.
- Politikaların amacına ulaşmasında ve hizmetin sunulmasında kurumların bağımsızlığına yapılan bir vurgudan bahsedilebilmektedir.
- Sosyal aktörlerin kendi aralarında işbirliği yapmasını gerektiren yata-y bir örgütlenme söz konusudur ve ayrıca aktörler arası güç dağılımı gündeme gelmektedir.
- Oluşturulan politikaların ve sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması için bahsi geçen sosyal aktörler arasında karşılıklı olarak bilgi kullanımını görülmektedir.
- Karar alma süreçlerinin her aşamasında, sosyal aktörler, paydaşlar ve vatandaşların bir arada bulunduğu bir mekanizmanın oluşturulması özendirilmektedir.

Yönetişim kavramının, kullanım alanının genişlemesiyle birlikte “iyi yönetişim” kavramı da literatüre girmiştir. İyi yönetişim kavramı 1989 yılında Dünya Bankası’nın hazırlamış olduğu bir raporda geçmektedir. Ancak asıl anlamını, 1992 OECD ve 1997’de gerçekleşen Rio Zirvesi ve Habitat II toplantılarında almıştır. Kavramın Türkiye’de kullanımı görece geç sayılabilecek bir zamanda olmuştur. Türkiye’ye 2002 yılında TÜSIAD, OECD, DB ve AB ortaklığıyla yapılan “AB Yolunda İyi Yönetişim” adlı bir toplantıyla girmiştir. Kamu yönetimine girişi, AKP 58. Hükümeti’nin Acil Eylem Planı ile birlikte gerçekleşmiştir (Ayman Güler, 2003, s.7).

“Yönetişim kavramının sahip olduğu prensipler çerçevesinde iyi yönetişim, hesap verebilen, şeffaf, hukukun üstünlüğünü esas alan, toplumun denetim süreci dâhil bütün süreçlerde tam ve bağımsız katılımının sağlandığı, idarenin toplumun etkin katılımının sağlanması amacıyla hizmet eder şekilde yurttaş memnuniyetini ve kamu hizmet kalitesini arttırmayı hedeflediği yönetim sisteminin bütünü olarak” tanımlanabilmektedir (Kuzey, 2003, s.3).

İyi yönetişim anlayışıyla birlikte, geleneksel kamu yönetiminde görüldüğü şekliyle görece ağır işleyen, kendi içine kapalı, vatandaşların ya da genel anlamda toplumun istek ve ihtiyaçlarından bihaber ve bu istek ve ihtiyaçlara duyarsız yönetim anlayışının aksine, karşılıklı olma özelliği sayesinde kurumların toplum ve çevreye duyarlı, her türlü iletişim ve etkileşime her zaman açık, saydam birimler olarak görevlerini yapmaları beklenmektedir (Kuzey, 2003, s.3-4).

STK-BELEDİYE-YÖNETİŞİM EKSENİNDE BİR ÇALIŞMA

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Önemi

Değişen yönetim anlayışı, halkın kamu hizmetlerinden maksimum fayda sağlayabilmesi için yeni fırsatlar sunmaktadır. Sunulan bu fırsatların en efektif şekilde değerlendirilebilmesi için ise sadece kamu kurum ve kuruluşlarının halk adına ve halk için çalışmasının yanında sivil iradenin varlığı ve çabaları da önemli hale gelmektedir.

Bu çalışmada Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimlerin işbirliği dâhilinde yönetişim adı altında sunduğu ve sunabileceği hizmetlerin önünde duran engeller, kısıtlılıklar ve işbirliklerinin oluşabilmesi için gerekli olan şartlar araştırılmıştır.

Sivil Toplum Kuruluşlarının faaliyetlerini gerçekleştirirken ortaya çıkan engeller ya da yetersizlikler, Sivil Toplum Kuruluşlarının son 5 yıl içinde politika önerisinde bulunma durumları, Sivil Toplum Kuruluşlarının daha önce başka bir Sivil Toplum Kuruluşu ile işbirliği yapma durumları (protokol, ortak hibe başvurusu, kampanya, etkinlik ve benzeri gibi konularda), Sivil Toplum Kuruluşlarının herhangi bir kamu kuruluşu ile protokol imzalama durumları, Sivil Toplum Kuruluşlarının kamu otoritesi tarafından bilgilendirme ve danışma toplantılarına davet edilme durumları belirlenmiştir.

Ayrıca belediyelerin Sivil Toplum Kuruluşları ile iletişime geçme durumu (geçiyorsa hangi yolla iletişime geçtiği), Sivil Toplum Kuruluşlarının alanlarında yapmış oldukları çalışmalarının sonuçlarını ilgili kamu kurumlarıyla paylaşma durumları (evetse, hangi yolla paylaştığı; hayırsa, neden paylaşmadığı), Sivil Toplum Kuruluşlarının yasalarla ve yönetmeliklerle belirlenen hukuki zorunlulukları yerine getirmekte zorluk yaşayıp yaşamadıkları (yaşıyorsa hangi konuda yaşadıkları) gibi konulara yer verilmiştir.

Bununla birlikte yine bu çalışmada yerel yönetimlere göre Burdur'da yer alan Sivil Toplum Kuruluşlarının faaliyetlerinin başarı dereceleri, yerel yönetimlerin Sivil Toplum Kuruluşlarıyla işbirliği yapma durumlarının yerel yönetim gözünden değerlendirilmesi, (varsa) yapılan işbirliklerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla paylaşılma durumu, yerel yönetim aracılığıyla Sivil Toplum Kuruluşlarına bilgilendirme ya da danışma toplantıları tertip edilme durumu, tüm bu faaliyetler gerçekleştirilirken hukuki konularda zorluklar yaşanıp yaşanmadığı gibi konularda da bilgiler verilmiştir.

Çalışma STK'ları ve Yerel Yönetimleri aktör olarak belirleyip yönetişim anlayışı çerçevesiyle ele almasıyla özgünlüğünü korumaktadır. Çalışmanın sonuçlarında ortaya çıkan sonuçlar, halkın hizmetlerden daha fazla faydalanabilmesi için önemli bir durumdadır.

Aktörlerin hem kendilerini değerlendiriyor olması hem de diğer aktörlerin konumlarını belirlemesi yapılacak başka çalışmalara kaynaklık edebilecek bir nitelik taşımaktadır.

Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Çalışmanın uygulama kısmının oluşturulması için Burdur İlindeki belirli sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda derinlemesine mülakat yapılmıştır.

Burdur İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü verilerine göre Burdur İli genelinde 327 adet dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin 161 tanesi Burdur merkezde faaliyet göstermektedir. 16 tanesi Ağlasun, 8 tanesi Altınyayla, 55 tanesi Bucak, 13 tanesi Çavdır, 7 tanesi Çeltikçi, 28 tanesi Gölhisar, 8 tanesi Karamanlı, 3 tanesi Kemer, 9 tanesi Tefenni, 19 tanesi Yeşilova ilçesinde faaliyet göstermektedir.

Burdur ilinde çeşitli faaliyet kollarına göre 11 adet sendika şubesi bulunmaktadır.

Burdur İli genelinde 11 adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile birlikte 16 adet vakıf bulunmaktadır.

Burdur İlinde 10 tane ilçe bulunmaktadır. Merkez Belediye ile birlikte 11 adet belediye mevcuttur.

Görüşülecek sivil toplum kuruluşları belirlenirken Burdur İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü'nden bilgi alınmıştır. Birçok sivil toplum kuruluşunun ya hiç faaliyet gerçekleştirmediği ya da sınırlı sayıda faaliyet gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Bundan dolayı derinlemesine mülakat için aktif olarak çalışan sivil toplum kuruluşları belirlenmiştir. Sivil toplum kuruluşları belirlenirken hak temelli, dayanışma temelli, kamu yararına çalışan vb. gibi faaliyet alanlarının dağılımına dikkat edilmiştir.

Belirlenen sivil toplum kuruluşlarının başkanları ile ve yukarıda bahsi geçen belediye temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular doğrultusunda temsil ettiği kuruluş hakkında bilgiler toplanmıştır. Belediye ve STK temsilcilerine yöneltilen sorular, aynı tema bağlamında farklılık göstermektedir. Görüşmeler sırasında veri kaybını en aza indirebilmek adına görüşülenlerin bilgisi ve izni dâhilinde ses kayıtları alınmıştır.

Görüşme yapılan dernekler aşağıdaki gibidir.

1. Burdur Engellileri Koruma ve Yaşatma Derneği
2. Burdur Huzurevi Yaptırma ve Yardımlaşma Derneği
3. Burdur Girişimci Kadınlar Derneği
4. Burdur Tüm Emekliler Derneği (Burdur Hasta ve Tüketicileri Koruma Derneği)
5. Türk Kadınlar Konseyi Derneği Burdur Şubesi
6. Burdur Yöresi Tekeli Yörük Türkmen Obaları Derneği
7. Ekosistemi Koruma ve Burdur Gölüne Hayat Verelim Derneği
8. Burdur Afet Acil Yardım ve Kurtarma Derneği

9. Burdur Gazeteciler Derneği
10. Burdur Sanat Tiyatrosu Derneği
11. Bucak Bedensel ve Zihinsel Engellileri Koruma ve Yaşatma Derneği

Görüşme yapılan vakıf aşağıdaki gibidir.

1. Burdur İlim ve Kültür Vakfı

Görüşme yapılan sendika şubesi aşağıdaki gibidir.

1. Türk Eğitim Sen Burdur Şubesi

Görüşme yapılan belediyeler aşağıdaki gibidir.

1. Burdur Belediyesi

Araştırma verilerinin yorumlanması kısmında literatür taramasından ve derinlemesine mülakatlardan elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırma sonucu elde edilen veriler, sivil toplum kuruluşları ve belediye perspektiflerinden ayrı başlıklarda incelenmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetişim Kapasitesi

STK görüşmelerinin Burdur İli özelinde değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan ve en göze çarpan engel ya da yetersizlik STK'ların finansal kaynak oluşturma sıkıntısıdır. Şöyle ki; Burdur'un küçük bir şehir olmasından ve sadece merkezde 161 derneğin ve bunlara ek olarak 4 vakıf bulunmasından dolayı; bağış toplamak isteyen dernek ve vakıflar hemen hemen aynı kişilerden bu bağışları talep etmektedir ve bir süre sonra da bağış vermesi beklenen kimselerin artık bağışta bulunmaması gibi bir durum ortaya çıkmıştır. STK'lar maddi kaynak sağlayabilmek için çeşitli projelere (AB, BAKA, Bakanlıklar gibi) yönelmişlerdir. Ancak proje oluşturma konusunda da pek çok dernek ya da vakıf yetersiz kalmaktadır.

STK görüşmelerinden çıkarılan bir başka engel ya da yetersizlik ise, kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lar arasındaki iletişim sıkıntısıdır. Bürokratik engellerle karşılaşıldığını belirten STK temsilcilerine rastlanılmıştır. Kamu-STK işbirliğiyle ilgili daha detaylı bilgiye çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer verilecektir.

Burdur'daki STK'ların üye sayıları dikkate alındığında üye sayısı bakımından geniş kapsamlı STK'ların olmadığı, üye sayısı bakımından görece daha iyi durumda olan STK'ların ise aktif üye sayılarında yetersizlik olduğu göze çarpmaktadır. STK faaliyetlerinin en önemli ayağı insan kaynağıdır. Bir STK

ne kadar geniş çaplı faaliyette bulunmak istiyorsa, o kadar çok üyesinin faaliyette görev alması beklenmektedir. Burdur’daki STK’larla yapılan görüşmelerde, görüşülen STK’ların içinde en fazla üyeye sahip olan STK’nın 190 üyesi vardır. Diğer STK’ların üye sayıları şaşırtıcı derece az olmasına rağmen, etkinliklerde insan kaynağının yetersiz olduğunu belirten STK temsilcisi sayısı yok denecek kadar azdır. Burdur’da STK kültürünün olmadığı ile ilgili görüş belirten temsilci sayısı ise azımsanmayacak kadar fazladır. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz ki; Burdur’daki dernekler ve vakıflar, aktif insan gücü kullanılarak faaliyetler gerçekleştirilmemektedir.

Yapılan görüşmelerde, STK olarak özellikle son birkaç yıl özelinde değil; STK’nın kuruluşundan bu yana hiç politika önerilerinin olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Soruya olumlu cevap veren STK temsilcisi olmasına rağmen, kabul edilen bir politika önerisine Burdur İli özelinde rastlanılmamıştır. Örneğin, Burdur’da faaliyetlerini sürdüren “Ekosistemi Koruma ve Burdur Gölüne Hayat Verelim Derneği”nin, Burdur Gölü Havzası’nın yönetiminin tamamen Burdur Valiliği’ne devredilmesine yönelik önerisi kabul görmemiştir. Ancak genel anlamda bakıldığında da STK’ların politika geliştirip gerekli yerlere sunma konusunda özel bir kaygı taşımadıkları da dikkat çekmektedir.

Burdur’un sosyolojik özellikleri dikkate alındığında bireysel ilişkilerin gündelik hayattan siyasete kadar çok önemli bir yerde olduğu görülmektedir. Yani Burdur’da aktif olarak iş hayatında ya da gönüllü faaliyetlerde yer alan bireylerin hemen hepsi birbirlerini özel hayatlarında da tanımaktadır. Bunun bir yansımasını STK’ların yönetiminde olan bir bireyin aynı zamanda başka STK’ların da yönetiminde olması şeklinde görmek mümkündür. Örneğin görüşülen STK temsilcilerinden biri aynı zamanda 3 tane daha derneğin kurucu başkanlığını yapmaktadır. Bu kadar lokal bir şehirde STK’lar arası işbirliğinin de yoğun olması beklenirken, yukarıda bahsi geçen durumlara rağmen bireysel ilişkiler yine ön plana çıkmakta ve bu durum STK’ların birbirleriyle işbirliğinin önünde bir engel olarak durmaktadır. Örneğin Burdur’da faaliyet gösteren aynı alanda faaliyet yapması beklenen iki kadın derneğinin geçmişten gelen bir takım husumetlerini dernek faaliyetlerine de yansıtılmalarından dolayı birlikte iş yapamaz durumda oldukları gözlemlenmiştir. Aksi durumlar da söz konusudur. Yine bireysel ilişkilerden kaynaklı olarak STK yönetimlerinin birbirlerine yakın oldukları durumlarda bir işbirliğinden söz edilebilmektedir. Ancak bu duruma görüşmelerde sınırlı sayıda rastlanılmıştır. Burada dikkat çekilmek istenilen nokta; Burdur gibi küçük şehirlerde STK’lar söz konusu olduğunda kurumsal bir yapıdan söz edebilmek güçtür.

Burdur’daki STK’ların kamu kurum ve kuruluşlarıyla tıpkı diğer STK’larla işbirliği yapma konusunda karşılaşılan probleme benzer bir problem yaşanmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri ile iyi ilişkiler geliştirmiş olan STK temsilcileri, kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte çeşitli projeler yapabildiklerini belirtse de iyi ilişkiler geliştirememiş olan STK temsilcileri bu konuda sıkıntı yaşadıklarını dile getirmektedir. STK’ların kamu ku-

rum ve kuruluşlarıyla protokol imzalama durumuna sınırlı sayıda rastlanılmıştır. Bu protokollerin de daha çok çeşitli finansal kaynağı olan projeler kapsamında yapıldığı göze çarpmaktadır.

Burdur İli özelinde Valilik ya da il müdürlükleri tarafından genel ve tüm STK'ları kapsayan bir bilgilendirme ya da danışma toplantısı yapılmadığı görülmüştür. Ancak genel olarak bazı özel gün ve haftalarda, o gün ve haftanın konusuna göre STK'ların çalışma alanları göz önünde bulundurularak bazı toplantılar düzenlenmekte ve hemen her STK'nın bu görüşmelere davet edildiği gözlemlenmiştir. Ancak bazı STK'ların bu kapsamda dahi davet olmadığı da dikkat çekmiştir.

Belediye-STK işbirliği özelinde STK temsilcilerinin görüşlerinden yola çıkılarak belediyenin STK'larla herhangi bir görüşme talep etmediği, yapılan görüşmelerin genel itibarıyla STK'lardan gelen talepler doğrultusunda gerçekleştirildiği söylenebilmektedir. STK temsilcilerinin hemen hepsinin ortak kanısının belediyenin STK'larla işbirliği konusunda olumlu bir tavır geliştirmede olduğu görülmektedir. Buna rağmen belediyenin kendileriyle işbirliği (etkinlik, proje gibi) yaptığını belirten STK'lara az da olsa rastlanılmıştır.

Burdur İli özelindeki STK'larda raporlama yapılmaması gibi ciddi bir sorunla karşılaşmıştır. En aktif olan STK'dan en pasif durumda olan STK'lara kadar neredeyse hiçbir STK yapmış olduğu faaliyetin sonuçlarını rapor haline dönüştürmemektedir. Yapılmış olan faaliyetlerin sonuçlarının ilgili kamu kurumlarıyla paylaşılması söz konusu olduğunda ise bu durum kurumsallık çerçevesinde gelişmemekte, temsilciler kamu kurumlarının yöneticileriyle ya sözlü olarak faaliyet sonuçlarını paylaşmakta ya da basın aracılığıyla yapılan faaliyetler kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Burada da dikkat çeken nokta, asıl amaç; faaliyetlerin sonuçlarının raporlanarak başka faaliyetlerin yapılmasını, politika önerisi olarak sunulmasını ya da işbirliği benzeri yapılarla zemin hazırlamasını sağlamakken; yapılan şey ise faaliyetlerin sadece görünürlük faaliyeti haline getirilip herhangi bir ilerleme kaydedilmesine katkı sağlayamamasıdır.

Burdur'daki STK temsilcilerinin hemen hepsi yasa ve yönetmeliklerle belirlenen hukuki zorunlulukları yerine getirdiklerini belirtirken, bu konuda herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ancak yine de bağış toplama ve STK'lara ait giderler noktasında harcama yapılırken katı kuralların olmasının zorlayıcı olduğu yönünde görüşler bildirilmiştir. Bununla birlikte yapmak istenilen bazı faaliyetlerin yasa ve yönetmeliklerle kısıtlandığı yönünde görüş bildiren STK temsilcilerine de rastlanılmıştır.

Kamu - STK İşbirliği / Yerel Yönetişim Analizi

Genel itibarıyla belediye perspektifinden Burdur'da faaliyet gösteren STK'lar değerlendirildiğinde, STK'ların politize olduğu ve "siyasi partilerin arka bah-

çesi” şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Bunun dışında amaçlarını, tüzüklerine uygun şekilde gerçekleştiren dernek ve vakıfların olduğu da ifade edilmektedir. Burdur’un sosyolojik yapısı dikkate alındığında, STK’ların politize olma durumu STK’ların kendi içlerinde de çatışmaya girmesine sebep olarak görülmektedir. Burdur’da kent dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda fazlaca STK’ların olması rağmen, yukarıda bahsi geçen sebeplerden dolayı belediye gözünde toplumsal iyiliğe ve toplumsal ilgiye katkı sağlayamayan bir STK profili çizildiği dile getirilmektedir. Belediye olarak STK’ların faaliyetlerine destek vermek konusunda bir arada kalmışlık söz konusudur. Şöyle ki, bazı STK’lar alenen bir politik görüş destekçisi olabilmekte iken, yine de toplumsal iyilik ve fayda söz konusu ise belediyenin hangi görüşten olduğuna bakılmaksızın destek olma yolunu seçtiği de dile getirilmiştir.

Burdur’da STK’lar arasında genele yayılmış bir işbirliğinin olmaması; belediyenin maddi kaynak sağlayarak STK’ların ortak bir binada toplanması konusunu gündeme getirmiştir. Başkanlık, uygun olarak değerlendirebilecek bir binada (aktif olan) bütün STK temsilciliklerinin bir arada bulunmasının ortak faaliyetlerin yürütülmesini kolaylaştıracağını düşünmektedir.

Burdur’da belirli etkinliklerde STK’lar ve belediyenin işbirliği içinde olduğu yerel yönetim temsilcisi tarafından da dile getirilmiştir. Bu birliktelik zaman zaman belediye davetiyle zaman zaman da STK’ların davetleri üzerine gerçekleştirilmektedir. Yerel yönetim temsilcisi tarafından Burdur’da STK’ların en çok destek gördükleri kamu kuruluşunun belediyeler olduğunun altı çizilmektedir.

Burdur’da yerel yönetim-STK işbirliği sonucunda gerçekleştirilen faaliyetlerin çıktılarını genel itibariyle kamuoyuyla ve diğer kamu kuruluşlarıyla paylaşılmasına rağmen, yapılan etkinliklerin kamuoyunda çok da ses getirmediği de belirtilmektedir. Buradan, yapılan faaliyetlerin yerel düzeyde bile etki boyutunun geniş olmadığı ve geçici faaliyetler olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Burdur’da Belediye ve Kent Konseyinin aktif bir işbirliği söz konusudur. Kent konseyinin tavsiye kararları, yerel dinamiklerden kaynaklı olarak bazı zamanlarda uygulanamamaktadır.

Burdur’da yerel yönetim temsilcileri tarafından dile getirilen görüşlere göre; STK temsilcilerinden kaynaklı bir takım sıkıntılar da söz konusudur. Bazı temsilcilerin STK anlayışına uymayan faaliyetlerinin olduğunu ve bunun da STK’ların imajına zarar verdiği yönünde görüş bildirilmiştir. STK adı altında STK anlayışını zedeler şekilde tavır ve davranışlar sergilendiği dile getirilmiştir.

Sonuç olarak yerel yönetim temsilcisi, belediye olarak Burdur’un gelişmesinin bir ayağının da STK’lar aracılığıyla olacağını bilincinde olan ve onlar için çatı görevi görmek isteyen bir yapı olduklarını dile getirmektedir. Özellikle aktif olan kadın derneklerinin, Burdur’daki ekonomik faaliyetlere katkı sağlamaları için önemli olduklarını, toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi nok-

tasında bir araç olarak kullanılabileceklerini ve daha fazla işbirliği gerçekleştirmek istediklerini belirtmiştir. “Düşünce Kulübü” ötesine geçebilen, faaliyetleriyle farklılık yaratıp halka katkı sağlayabilen STK’larla işbirliğine her zaman açık olduklarının altını çizmişlerdir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Burdur İli özelinde hazırlanan bu çalışmada, STK’lar ve yerel yönetimlerle yapılan görüşmeler sonucunda STK’lar ve yerel yönetimlerin yönetişimi konusunda ciddi sıkıntılar yaşandığı bilgisine ulaşılmıştır. Bazı STK temsilcileri belediyelerin güç paylaşımına yanaşmadığını belirtirken, yönetim anlayışına bu şekilde ulaşamayacaklarının altını çizmiştir. Dernek ve vakıfların tarafsız olabileceği gibi taraflı da olabileceğini belirten STK temsilcileri, belediyelerin siyasi yönünden dolayı birlikte proje üretmeye sıcak bakmadığını vurgulamıştır.

Yerel yönetim temsilcileri ise belediyelere yapılan proje başvurularında çeşitli çekinceleri olmakla birlikte objektif bir yol izlediklerini dile getirmişlerdir. Ancak belediye temsilcileri, sivil toplum kuruluşlarıyla etkin bir işbirliği için ne gibi yollar izlemeleri gerektiği konusunda tereddütleri olduğunu, ne yapacaklarını tam olarak bilmediklerini de dile getirmişlerdir.

Politika amaçlarına ulaşmada ve hizmet sunumunda kurumların bağımsızlığı söz konusu olduğunda ise STK’ların itirazları gündeme gelmektedir. STK temsilcileri, Burdur İli özelinde STK’ların yerel seçimlerde oy potansiyelini artırmak için kullandıklarını, açık açık olmasa da faaliyetlerinin engellendiklerini, STK’ların hizmet verdikleri alanlarla ilgili kısıtlı olarak kendileriyle iletişime geçilip (belirli gün ve haftalar) sonrasında işbirliği yapılmadığını, bu anlamıyla da bağımsız olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Avrupa Konseyi tarafından 2008 yılında yayınlanan iyi yönetişimin 12 prensibi açısından durum değerlendirildiğinde ise Burdur İli özelinde güçlendirilmesi gereken ilkelerin; verimlilik, etik davranış, yetkinlik ve kapasite, yenilik ve değişime açıklık, sürdürülebilirlik, güçlü finansal yönetim ve sorumluluk alanlarında olması gerektiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’na göre “Ülkemizde STK’lar, son dönemlerde gündem oluşturan ekonomik krizler, göç ve çevre sorunları karşısında toplumsal dayanışma ve ilave kaynak yaratma potansiyelleriyle önemli bir paydaş konumuna gelmiştir”. Bu değerlendirme Burdur İli özelinde düşünüldüğünde STK’lar finansal kaynak yetersizliğinden dolayı ilave kaynak yaratma potansiyelleri konusunda genel olarak paydaş olmakta yeterli kapasiteye ulaşamamaktadırlar. Yani, halka hizmet götürmek için yerel yönetimlerin bütçesine ilave olarak Avrupa Birliği Projeleri, kalkınma ajansları destekleri gibi ilave kaynak alabilecekleri kurum ve kuruluşlarla aktif işbirliği sağlayamadıkları görülmektedir.

Ayrıca yine 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda yer alan “STK’ların mali kaynak, eğitim, toplumsal alışkanlıklar, katılımcılık kültüründeki yetersizlik, kendi fonlarını yaratamama problemi, birbiriyle ilişkilerinin zayıflığı gibi hususlar yapısal eksiklikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Zaman ve teknoloji ile uyumlu yeni katılım süreçlerinin geliştirilmesi ile STK'lara yönelik yasal düzenleme ihtiyacı sürmektedir” ifadesini Burdur İli özelinde gözlemlenmek mümkündür. STK’ların Burdur’da mali kaynak sıkıntısı olduğu görüşmelerde de tespit edilmiş hususlardan biridir. STK kültürünün yerleşmemiş olduğu hem STK temsilcileri hem de yerel yönetim temsilcilerinin dile getirdiği noktalardan biridir. STK’ların kendi fonlarını yaratmadığının en belirgin göstergelerinden biri; STK’ların daha önce bahsi geçen ilave kaynak sağlayabilecek paydaşlarla işbirliği yapma konusunda yetersiz kalmalarıdır. STK’ların kendi içlerinde işbirliği sağlama noktasındaki yetersizlik de hazırlanan bu çalışmada dikkat çekilmek istenilen bir başka konudur. Bu bağlamda STK’lar ve yerel yönetimlere günümüz teknolojisiyle uyumlu projeler üretebilmeleri konusunda eğitimlerin verilmesi, yasal düzenlemelerle de bu eğitimlerin desteklenmesi ihtiyacı Burdur İli özelinde atılması gereken adımlardan biridir.

T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından yayınlanan 10. Kalkınma Planı'nda da belirtildiği üzere STK’lar konusunda temel amaç “Güçlü, çeşitli, çoğulcu, sürdürülebilir bir sivil toplum için uygun ortamın oluşturularak sosyal ve ekonomik kalkınma süreçlerine toplumun tüm kesimlerinin daha etkin katılımının sağlanması” olmalıdır. Bu sebeple yine aynı planda belirtildiği üzere “STK’ların iç ve dış denetim standartları belirlenecek, etkin ve objektif denetime önem verilecektir” politikası üzerinden bir değerlendirme yapılacak olursa Burdur’da STK’ların böyle bir denetleme konusunda yerel yönetimlerle objektif olarak çalışabilecekleri sonucunu beklemek yanlış olacaktır. STK’lar konusunda dikkat çeken en belirgin sıkıntılardan birisi; genel olarak yerel yönetimlerin taraflı tavırlarıdır. Objektif denetleme devlet eliyle yapılsa dahi devlet temsiliyeti Burdur İliyle sınırlı kalacağı için, daha önce bahsi geçen Burdur’un sosyolojik dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda çeşitli sıkıntılarının yaşanması muhtemeldir. Kamu kurumlarının temsilcilerinin birbiriyle olan yakınlıkları, STK temsilcilerine göre süreçte objektif değerlendirmelerin yapılmasının önüne geçmektedir. Şöyle ki valilikle sıkıntı yaşayan bir STK temsilcisi, bir başka kamu kurumuyla işbirliği yapmak istediğinde, valilikle olan husumeti bilindiğinden gittiği kurum tarafından da olumsuz muamele görme tehlikesini yaşamaktadır. Bu noktada kamu kurumlarından kaynaklanan sıkıntılar olabildiği gibi STK temsilcilerinden kaynaklanan sıkıntılarının yaşandığı da dikkat çekmektedir. STK temsilcilerinin de yasal prosedürlerden bağımsız olarak bazı uygulama istekleriyle resmi kurum ve kuruluşlara başvurularında bulunmaları ve taleplerinin engellenmelerinin nedeni olarak ideolojik görüş ya da STK temsiliyetlerine olan önyargı şeklinde konuyu değerlendirdiklerine de rastlanılmıştır. STK’ların kurumsallaşmasının önemi bu noktada daha belirgin hale gelmektedir.

Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan siyasi karar alma sürecinde sivil katılım ilkelerine göre; karar alma sürecinde sivil katılım; bilgi sağlama, danışma, diyalog ve aktif katılım şekillerinde olabilmektedir. Burdur'da bu ilkeler çerçevesinde bir değerlendirme yapmak gerekirse STK'ların yerel yönetimlere bilgi sağlama, danışma, diyalog kurma ve aktif katılım konularında katkılarının sınırlı olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Burdur İli özelinde hazırlanmış olan bu çalışmada, yerel yönetimlerin ve STK'ların yönetişim konusunda, her iki tarafın da işbirliğine sıcak bakmaması sonucuna istinaden, tarafların yılın belli zamanlarında biraraya gelip uzlaşma zemini oluşturabilmesi şeklinde bir çözüm sunulabilmektedir. Biraraya gelmenin tarafların aynı amaçlarla çalıştıklarını pekiştirerek olumsuzlukları karşılıklı olarak bertaraf etme çabası doğurması beklenebilir.

Yönetişimin bir başka karakteristik özelliği olan sosyal aktörler arasında işbirliğini gerektiren yatay bir örgütlenme ve güç dağılımı konusunda da STK'ların ve belediyelerin kendi içlerinde böyle bir dağılımın olmasına rağmen, iki tarafın birbirleriyle ilgili olarak güç dağılımında bulunmadıkları taraflarca dile getirilmiştir. Özellikle STK temsilcileri toplumda karşılık bulabildikleri kadar faaliyette bulunabileceklerinin farkında olduklarını, bu yüzden halkın aktif katılımının kendileri için önemli olduğunu vurgulamıştır.

Politika ve hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik olarak sosyal aktörler arasında bilgi kullanımının söz konusu olma noktasında da hem STK'lar hem de yerel yönetimler açısından sıkıntılar tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerin raporlanmamasından dolayı, faaliyetler sadece faaliyetleri gerçekleştirenler tarafından derinlemesine bilinmekte, sonrasında benzer faaliyetler için amaçlar, kapsam, hedefler, çıktılar ve engeller için bilgi aktarımı söz konusu olamamaktadır. Bu durum, yerel yönetimlerin STK'larla sürekli ve kalıcı aktif işbirlikleri gerçekleşmemesi sebebiyle yerel yönetimler konusunda da benzerdir.

Yönetişimin temel karakteristik özelliklerinden olan karar alma süreçlerinde sosyal aktörlerin, paydaşların ve vatandaşların katılımını özendirme konusunda; sosyal aktörlerin arasında sağlıklı bir işbirliği olmaması gerekçesiyle bir birliklilik bulunmamaktadır.

Burdur'da yerel yönetimler STK'ların; STK'lar ise yerel yönetimlerin kendilerini bilgilendirme konusunda bir beklenti içindedir. Yerel yönetim temsilcileri, STK'ların kendilerini tanıtan bir dilekçe ile yerel yönetimlere bilgi vermeleri gerektiğini, böylelikle yapılacak faaliyetlerde aktif olan STK'ların yönetişim anlayışında olmak istedikleri bilgisini de edinmiş olduklarını vurgulamaktadır. Bununla birlikte STK temsilcilerinin beklentileri de aksi yöndedir. Yerel yönetimlerin STK'lara ulaşması ve özellikle belediyelerin STK'lar ile iletişime geçerek faaliyetlere STK'ları da dâhil etmeleri gerektiği yönünde görüşler bildirilmiştir.

Konuyla ilgili çözüm önerilerinin iletişimin güçlendirilmesi etrafında toplandığı görülmektedir. Bu bağlamda, zaman zaman toplantılarla, zaman zaman teknolojiye dayanarak halkın haber de almasını sağlayabilecek çevrimiçi bir platform ile iletişim, etkileşim, görünürlük gibi faaliyetlerin artırılması tarafların daha etkin çalışmasını sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Adaman, F. ve Çarkoğlu, A. (2000). *Devlet reformu: Türkiye’de yerel ve merkezi yönetimlerde hizmetlerden tatmin, patronaj ilişkileri ve reform*. No: 17. İstanbul: TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı) Yayını.
- Aktel M. (2003). *Küreselleşme ve Türk kamu yönetimi*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Ardıç, K., Yüksel, F. ve Çevik, O. (2004). Belediyelerde hizmet kalitesinin (Vatandaş tatmininin) ölçülmesi (Tokat belediyesi’nde bir uygulama). *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 13(3), 63-81.
- Avrupa Konseyi - 12 Principles of Good Governance and European Label of Governance Excellence (2008) <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles-and-elope>
- Avrupa Konseyi - Guidelines For Civil Participation in Political Decision Making (2017) <https://rm.coe.int/guidelines-for-civil-participation-in-political-decision-making-en/16807626cf>
- Ayman Güler, B. (2003). Devletle reform. *Kamu Yönetimi Dünyası*. Ocak- Mart, 13.
- Bozlaşan, R. ve Yaş, H. (2007). Belediyelerde hizmet içi eğitim. (edt. B. Eryılmaz, M. Eken ve M. L. Şen). *Kamu yönetimi yazıları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Drabek, A. G. (1987). *Development alternatives: The challenge for NGOs—an overview of the issue*. *World Development*, 15(1), ix-xv.
- Duman, F. (2008). *Sivil toplum, siyaset*. Ed. Mümtaz’er Türköne, Ankara: Lotus Yayınevi.
- Ergin, O. N. (1922). *Mecelle-i Umur-i Belediye*. C. I, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Güder, N. (2004). *Sivil toplumdunun el kitabı*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/s/i/sivil-toplumcunun-el-kitabi-2.pdf>
- Hadenius, A. ve Uggla, F. (1996). Making civil society work, promoting democratic development: What can states and donors do?. *World Development*, 24(10), 1621-1639.
- İçduygu, A., Meydanoğlu, Z. ve Sert, D. (2011). *Türkiye’de sivil toplum: Bir dönüm noktası CIVICUS uluslararası sivil toplum endeksi projesi (STEP) Türkiye ülke raporu II*. TÜSEV Yayınları. No: 51.
- Klijn, E. H. (2012). *Public management and governance: A comparison of two paradigms to deal with modern complex problems*. (Ed.) Faur D. L., The Handbook Of Governance, Oxford University Press, 201- 214.
- Kuzey, P. (2003). *Şeffaflık ve iyi yönetim. İyi yönetişimin temel unsurları*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Yayını.
- Nadaroğlu, H. (2001). *Mahalli idareler: Teorisi-ekonomisi-uygulaması*. Yenilenmiş 7. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık.

- Negiz, N. (2011). Sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri açısından Isparta belediyesi: Farkındalık, yararlanma ve değerlendirme açısından bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 323-341.
- Ökmen, M. (2009). Sürekli değişme ve gelişme sürecinde kamu yönetimi ve yerel yönetimler. iç. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları*. (edt. Kemal Görmez ve Mustafa Ökmen). İstanbul: Beta Yayınları, 5- 42.
- Özel, M., Eren, V. ve İnal, M. E. (2009). Yerel siyaset ve yerel halkın belediye hizmetlerine bakışı: Yerel hizmetlerden memnuniyet düzeyi üzerine bir araştırma. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), 33-50.
- Sami, Ş. (1317). *Kamus-ı Türki*. İstanbul:Kapı Yayınları.
- Sezer, Ö. ve Önder, Ö. (2012). Sosyal belediyecilik bağlamında yerel hizmetlere gönüllü katılımın incelenmesi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(12), 255- 279.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı 2014 – 2018 (2013). <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf>
- Taylor, M. ve Doerfel, M. L. (2003). Building interorganizational relationships that build nations. *Human Communication Research*, 29, 153-181.
- Yıldırım, E. (2005). Apolitik politikaların inşacıları olarak sivil toplum. *Sivil Toplum*, 3(10), 61-72.
- 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı Sivil Toplum Kuruluşları İle İlgili Bölüm (2018). https://tusev.org.tr/usrfiles/files/2019_Yili_Cumhurbaşkanlığı_Yıllık_Programı_Sivil_Toplum_Kuruluşları_Ile_Ilgili_Bölüm_TU-SEV.pdf